

INGEKOM
19 DEC. 2011
Gemeente Graafstroom

GRM1115851/IN31376

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

**Beemdweg 5, Oud-Alblas
Gemeente Graafstroom**

B&G rapport 1293

Colofon

Projectnummer	30050811/48582
Auteurs	drs. M. Horn, drs. S. Moerman
Redactie	dr. A.W.E. Wilbers
Versie	1.6
Status	definitief

Autorisatie

De heer dr. A.W.E. Wilbers	Senior Prospector	17-10-2011	
----------------------------	-------------------	------------	--

Goedkeuring

De heer K. Benschop	Gemeente Graafstroom	1-12-2011	
---------------------	----------------------	-----------	--

Opdrachtgever	De Waard De heer F. Both Postbus 5 2970 AA Bleskensgraaf
---------------	---

© IDDS Archeologie
Noordwijk, oktober 2011
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGEVEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

SAMENVATTING:

In opdracht van De Waard heeft IDDS Archeologie in oktober 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Beemdweg 5 in Oud-Alblas, gemeente Graafstroom. De aanleiding voor dit onderzoek is de wijziging van het bestemmingsplan voor de aanleg van een multifunctioneel centrum. Graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van dit centrum zullen zorgen voor een bodemverstoring tot op onbekende diepte. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat in de ondergrond van het plangebied de afzettingen van de stroomruggen Oud-Alblas, Schoonrewoerd en Zijderveld aanwezig zijn. Op de oeverwallen van deze rivieren kan menselijke activiteit in de vorm van bewoning, begraving en/of ander landgebruik hebben plaatsgevonden vanaf het Neolithicum. In de directe omgeving van het plangebied zijn archeologische resten aangetroffen vanaf de Romeinse tijd. Pas vanaf de tweede helft van de 13de eeuw ging de menselijke bewoning zich meer richten op de dijkzone, waarin de dorpskern van Oud-Alblas zich bevindt. Vanaf het begin van de 19de eeuw is het plangebied als bouwland of weiland in gebruik is geweest. Tegenwoordig is binnen het oostelijk gedeelte van het plangebied een houten schuur aanwezig en een geasfalteerde stalling. Door hieraan gerelateerde bouwwerkzaamheden, door de aanleg van kabels en leidingen en door verploeging kan een verstoring van eventueel aanwezige archeologische resten in de ondergrond hebben plaatsgevonden.

Tijdens het veldonderzoek zijn alleen de afzettingen van een restgeul aangetroffen die later bedekt zijn geraakt met komafzettingen. Deze afzettingen werden pas door de mens ontgonnen vanaf de Late-Middeleeuwen. In het gebied van Oud-Alblas is men zich vanaf de Late-Middeleeuwen langs de dijkzone gaan vestigen. Dit is de locatie van de huidige dorpskern van Oud-Alblas. Het is daarom waarschijnlijk dat menselijke activiteit vanaf de Late-Middeleeuwen niet binnen het plangebied zal hebben plaatsgevonden dat zich op enige afstand van deze dijkzone bevindt. Dit wordt ondersteund door het historisch kaartmateriaal dat aantoont dat het plangebied vanaf het begin van de 19de eeuw niet bewoond is geweest. Hierdoor is er een lage verwachting op resten van menselijke activiteit (bewoning, begraving of ander landgebruik) binnen het plangebied.

Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren. Eventueel kan over dit advies overleg gevoerd worden met de bevoegde overheid, contactpersoon: de heer K. Benschop, Afdeling Ontwikkeling bij De Waard, Gemeente Graafstroom, telefoon: 0185-805000.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. Werkwijze	7
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem	7
2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	9
2.4. Historische situatie en huidig landgebruik.....	10
2.5. Mogelijke verstoringen	10
2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel	11
3. VELDONDERZOEK.....	12
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	12
3.2. Werkwijze	12
3.3. Resultaten	12
3.4. Interpretatie	13
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	15
4.1. Beantwoording vraagstelling	15
4.2. Aanbevelingen	16
4.3. Betrouwbaarheid	16
GERAADPLEEGDE BRONNEN	17
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	18
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatie- en vondstlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	
6. Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832	
7. Vondstenlijst	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Beemdweg 5
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	48582
<i>Plaats</i>	Oud-Alblas
<i>Gemeente</i>	Graafstroom
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Gemeente Oud-Alblas, Sectie E 210, 675-676 en Sectie G 443
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Kaartblad</i>	38C
<i>Coördinaten</i>	
<i>Centrum</i>	107.716/429.845
<i>Hoekpunten</i>	107.742/429.815 (ZO) 107.702/429.812 (ZW) 107.733/429.881 (NO) 107.693/429.877 (NW)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	3080 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging
<i>Opdrachtgever</i>	De Waard Contactpersoon: de heer F. Both Postbus 5 2970 AA Bleskensgraaf Tel: 0184-805000 E-mail: folkert.both@dewaardwerkt.nl
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: de heer M. Horn Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: mhorn@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	De Waard (Gemeente Graafstroom) Afdeling Ontwikkeling Contactpersoon: de heer K. Benschop Postbus 5 2970 AA Bleskensgraaf Tel: 0185-805000 E-mail: kees.benschop@dewaardwerkt.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Zuid-Holland
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	6 oktober 2011

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van De Waard heeft IDDS Archeologie in oktober 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Beemdweg 5 in Oud-Alblas, gemeente Graafstroom. De aanleiding voor dit onderzoek is de wijziging van het bestemmingsplan voor de aanleg van een multifunctioneel centrum. Graafwerkzaamheden ten behoeve de aanleg van dit centrum zullen zorgen voor een bodemverstoring tot op onbekende diepte. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het verkennende veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven (Horn/Wilbers 2011):

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen 2010).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt aan de Beemdweg 5 te Oud-Alblas. Ten noorden van het plangebied ligt de Beemdweg, maar het plangebied sluit daar niet direct op aan. Tussen de weg en het plangebied zijn garageboxen aanwezig. Ten oosten van het plangebied ligt een geasfalteerde weg of oprit. Ten westen en zuiden van het plangebied zijn weilanden aanwezig. Het plangebied zelf bestaat ook

grotendeels uit weiland, maar in het oosten ook uit bebouwing in de vorm van een houten schuur. Ten zuiden van deze houten schuur is een geasfalteerd stallingsgedeelte. Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 3080 m² en een gemiddelde maaiveldhoogte van circa 1,0 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en Figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 1500 m rondom het plangebied gekozen. De grootte van deze straal is gekozen zodat onderzoek dat voorheen heeft plaatsgevonden op de stroomrug waar het plangebied op is gelegen in het huidige onderzoek kon worden betrokken. Op deze manier kunnen aannames worden gemaakt over welke archeologische resten in het plangebied zelf zouden kunnen worden aangetroffen.

Figuur 1: De ligging van het plangebied op een luchtfoto (bron: Google Maps, 2008). Het plangebied is rood omkaderd.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de archeologische verwachtings- en beleidskaart van de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Boshoven et al. 2009) en van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland. Daarnaast is er gekeken naar de landelijke verwachtingskaart (de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden; IKAW) en naar het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw en enkele historische topografische kaarten (watwaswaar.nl), en via de website van de KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH; www.kich.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap is onder andere gebruik gemaakt van de bodemkaart van Nederland (Stichting voor Bodemkartering 1984), de geomorfologische kaart van de Rijn-Maas delta (Berendsen/Stouthamer 2001) en de geomorfologische kaart van Nederland (Alterra 2005). Daarnaast is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl).

Voor informatie omtrent bodemsaneringen en ontgrondingenvergunningen is het Bodemloket (www.bodemloket.nl) geraadpleegd. Om de ligging van kabels en leidingen in het plangebied te bepalen, is een KLIC-melding gedaan. Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst). Er is contact opgenomen met de Historische Vereniging Binnenwaard die het verzoek om historische en archeologische informatie heeft doorgestuurd aan de heer T. Koorevaar van de Archeologische Werkgroep Nederland (AWN) Lek- en Merwestreek. De heer Koorevaar heeft informatie verschaft over de stroomrug waarop het plangebied is gelegen, eerdere bewoning in het gebied en over de geschiedenis van Oud-Alblas.

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied bevindt zich in de Alblasserwaard, een regio die in de overgangszone tussen het midden-Nederlandse rivierengebied en het westelijke perimariene getijdengebied ligt. Gedurende het Pleniglaciaal (55.000-13.000 jaar geleden), een zeer koude periode gedurende de laatste ijstijd (het Weichselien, 120.000 tot 11.500 jaar geleden), was er sprake van een zeer lage zeespiegel en zeer koude omstandigheden in Nederland. Vanuit het Noordzeebekken en lokaal droog liggende rivierdalen werd gedurende zeer koude, droge en winderige perioden zand verstoven dat in Nederland als dekzand en rivierduinen werd afgezet. In de omgeving van Oud-Alblas kwam een vlechtend riviersysteem voor van de Rijn en Maas. Vlechtende rivieren bestaan uit vele naast elkaar en met elkaar vervlochten geulen die het grootste deel van het jaar niet of nauwelijks water afvoeren. Alleen in de zomer voert de vlechtende rivier veel smeltwater af. Deze rivieren zetten een dik pakket zandige afzettingen af die bestonden uit grof, soms grindrijk zand, met lokaal kleilagen. Geologisch gezien behoren deze afzettingen tot de Formatie van Kreftenheye (De Mulder *et al.* 2003). De riviervlakte wordt het Pleniglaciaal terras of Laagterras genoemd. In de omgeving van het plangebied bevinden de afzettingen van Kreftenheye zich op circa 10 m beneden maaiveld (Boshoven *et al.* 2009).

Gedurende het warmere Bølling-Allerød-interstadiaal binnen de periode van het Weichselien veranderde het vlechtende patroon van de rivieren naar een meanderend patroon, waardoor er een differentiatie optrad tussen beddingafzettingen (zand en grind) en komafzettingen (klei en leem). De lichtgrijze tot blauwgrijze kleiige komafzettingen van deze rivieren komen overeen met de zogenaamde Wijchen Laag (behorende tot de Formatie van Kreftenheye). Deze laag is ongeveer 0,5 m dik en kan in de ondergrond van het plangebied bovenop de afzettingen van de vlechtende riviersystemen uit het Weichselien voorkomen (Berendsen 2004; Berendsen 2005). Tijdens het Jonge

Dryas-stadiaal aan het einde van het Weichselien verslechterde het klimaat weer en ontstonden er wederom vlechtende rivieren. Deze rivieren sneden zich in het landschap in waardoor een nieuw en lager terras werd gevormd dat bekend staat als Terras X. Het bevat afzettingen behorende tot Kreftenheye-6 dat ongeveer 7-8 m onder het huidige maaiveld ligt (Berendsen 2004). Gedurende het jongere deel van het Late Dryas (10.500 tot 10.150 jaar geleden) werden de omstandigheden droger door minder neerslag en sterkere (zuid-)westenwinden. Om deze reden werd er wederom zand geblazen uit drooggevalen riviervlakten en op naastgelegen begroeide oevers afgezet. Hierdoor ontstonden langs de noordoostelijke zijden van de Late Dryas riviervlakte hoge rivierduinen of donken, behorende tot het Laagpakket van Delwijnen van de Formatie van Bostel (Boshoven *et al.* 2009). Het plangebied ligt in een gebied waar deze Jonge Dryas rivierduinen in ondergrond aanwezig zijn (Berendsen/Stouthamer 2001).

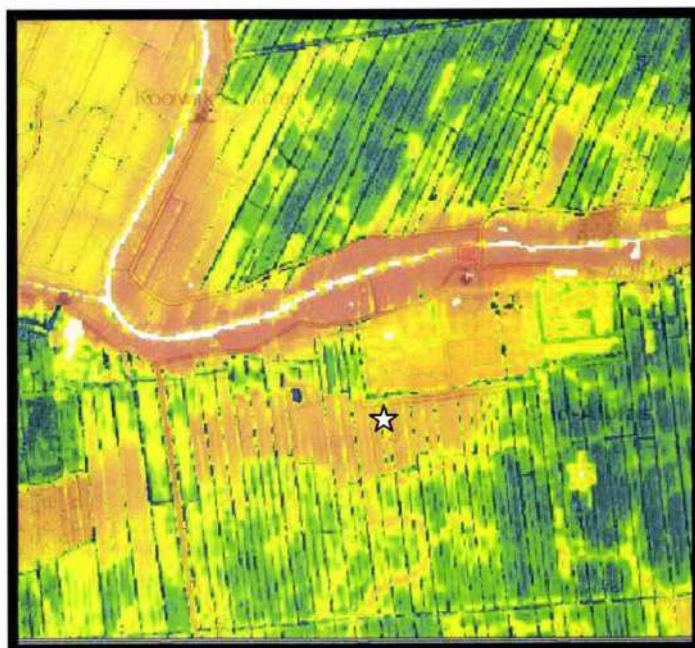
Door de opwarming in de periode na de ijstijd, vanaf het begin van het Holoceen (vanaf circa 10.000 jaar geleden), begonnen de ijskappen te smelten en begon de zeespiegel te stijgen. De hoeveelheid vegetatie nam snel toe, waardoor de afvoer van de rivieren regelmatig werd. Deze kregen hierdoor weer een meer meanderend (bochtig) patroon en zetten tijdens overstromingen klei af op oevers en overstromingsvlaktes (Formatie van Echteld; De Mulder *et al.* 2003). Tijdens de snelle zeespiegelstijging gedurende het Holoceen ontwikkelden zich direct ten westen van de huidige kustlijn de eerste strandwallen, waarachter zich rustige en natte omstandigheden ontwikkelden. Hier ontstonden grote broek- en bosveengebieden (het Hollandveen Laagpakket van de Formatie van Nieuwkoop; De Mulder *et al.* 2003). Het veengebied werd doorsneden door verschillende rivierlopen. Deze rivierlopen hebben zich binnen dit gebied verschillende keren verlegd, waarbij zich verschillende stroomgordels hebben ontwikkeld. In de Alblasterwaard en Vijfheerenlanden gingen de rivieren gedurende het Atlanticum en het Subboreaal over van een meanderend systeem in een anastomoserend systeem. Een anastomoserende rivier heeft meerdere stabiele geulen die onderling zijn verbonden. Bij hoogwater komen regelmatig oeverwaldoorbraken voor waarbij crevasses ontstaan. Deze crevasses verzanden uiteindelijk en worden weer afgedekt door oeverwalafzettingen. Circa 4000 jaar geleden gingen de anastomoserende rivieren weer over in meanderende rivieren. Hierbij kunnen in mindere mate ook crevassen ontstaan, voornamelijk door de invloed van de getijdewerking op de rivieren. Bij vloed wordt het rivierwater opgestuwd in stroomopwaartse richting waardoor oeverwaldoorbraken ontstaan in oostelijke richting (Boshoven *et al.* 2009).

2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart (Alterra 2005) is het plangebied gekarteerd als een getij-inversierug (kaartcode: 3K33). Deze kartering komt overeen met de hoogtekaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, www.ahn.nl), waar het plangebied duidelijk op een hoge rug is gelegen.

Uit de geologisch-geomorfologische kaart van Berendsen & Stouthamer (2001) blijkt dat het plangebied is gelegen op de stroomrug van de Oud-Alblas. De sedimentatie van deze rivier begon omstreeks 272 voor Chr. en eindigde omstreeks 383 na Chr. Berendsen en Stouthamer (2001) melden dat het beddingzand van deze rivier op een maximale diepte van -1.1 tot -1.7 m NAP of 30 tot 90 cm -mv ligt. Dit betekent dat de afzettingen van een mogelijke oeverwal (stroomrug) zich ongeveer in de eerste meter onder het maaiveld zullen bevinden.

Oeverwallen zijn van oudsher interessante vestigingsplaatsen geweest voor de mens. Een dergelijke rivieroeverwal is ontstaan onder invloed van de Oud-Alblas en betekent mogelijk dat het plangebied is gelegen op de grens van de invloedszone van de rivier en het achterliggende klei-op-veengebied. De oeverwallen aan weerszijden van de rivier waren aantrekkelijk voor bewoning vanwege hun nabijheid tot de rivier (hetgeen de mogelijkheid gaf tot transport over water, en tevens een bron van vis was), door hun relatief hogere ligging ten opzichte van de kommen en door het feit dat ze een gunstige waterhuishouding hadden (Berendsen 2005). Gezien het begin van de sedimentatie van de rivier, kunnen zich op en in de afzettingen van een oeverwal van de Oud-Alblas archeologische resten bevinden die dateren uit de periode vanaf de Midden-IJzertijd. Tot nu toe zijn er volgens Berendsen en Stouthamer (2001) alleen nog archeologische resten uit de periode vanaf de Romeinse tijd aangetroffen. Volgens de heer Koorevaar was de stroomrug gedurende de Romeinse tijd een riviervak die goeddeels verland was, op een restgeul na.

Figuur 2: De ligging van het plangebied op de hoogtekaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, bron: www.ahn.nl). De locatie van het plangebied is globaal weergegeven door middel van een witte ster.

Onder de stroomrug van de Oud-Alblas kunnen zich ook nog oudere afzettingen bevinden die toebehoren aan de stroomruggen van Zijderveld en Schoonrewoerd. De rivier Zijderveld begon te sedimenteren omstreeks 4170 voor Chr. en stopte hiermee omstreeks 2600 voor Chr. In de afzettingen van diens stroomrug zijn resten uit de periode vanaf het Midden Neolithicum tot de IJzertijd aangetroffen. De sedimentatie van de rivier Schoonrewoerd begon in 2404 voor Chr. en eindigde in 2104 voor Chr. Resten uit het Vroeg-Neolithicum tot de Middeleeuwen zijn al eerder in de afzettingen van deze stroomrug aangetroffen. Het beddingzand van Schoonrewoerd ligt op een maximale diepte van +0,8 tot -1,8 m NAP of 0 tot -1,0 m -mv. Het beddingzand van Zijderveld ligt op een maximale diepte van +0,6 tot -2,0 m NAP of 0 tot -1,2 m -mv.

2.2.3. Bodem

Op de bodemkaart (Stichting voor Bodemkartering 1984) bevindt het plangebied zich in een gebied met kalkrijke poldervaaggronden bestaande uit zware klei of kalkarme poldervaaggronden bestaande uit klei (kaartcode eMn45A / eMn86C). De e in de kaartcode geeft aan dat het hier gaat om een zoete getijdenafzetting van ten minste 40 cm dik.

Het plangebied heeft een grondwaterstand IV. De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op gemiddeld hoogste (GHG) en gemiddeld laagste grondwaterstandsdieptes (GLG). Hiermee worden de winter- en zomergrondwaterstanden gekarakteriseerd in een jaar met een gemiddelde neerslag en verdamping. Grondwatertrap IV duidt op vochtige gronden waarbij de GHG wordt aangetroffen op meer dan 40 cm -mv en de GLG op een diepte tussen 80 en 120 cm -mv.

2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Het plangebied staat op de archeologische verwachting- en beleidsadvieskaart van de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Boshoven *et al.* 2009) aangegeven als een gebied met een hoge verwachting op archeologische resten aan of nabij het oppervlak van het plangebied evenals een hoge verwachting dieper dan 1,5 m onder het maaiveld van het plangebied. De archeologische resten kunnen dateren uit de prehistorie tot de middeleeuwen.

Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de Zuid-Holland is het plangebied gelegen in een gebied met een hoge verwachting op archeologische resten. Op de Indicatieve Kaart voor

Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze waardering is gebaseerd op de ligging van het terrein op een stroomrug.

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven (Bijlage 2). Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. In het plangebied zijn geen ondergrondse bouwhistorische waarden bekend (www.kich.nl).

Binnen een straal van 1500 m zijn meerdere archeologische monumenten, waarnemingen en enkele onderzoeksmeldingen bekend. Er is hierbij alleen gekeken naar het gebied waar de stroomruggen hebben gelegen omdat de archeologische resten die hier zijn gevonden ook theoretisch gezien in het plangebied kunnen worden aangetroffen. Op circa 1400 m ten oosten van het plangebied is een beschermd monument van zeer hoge archeologische waarde (AMK-nummer 163, waarnemingen 8668, 24934 en 58580) aanwezig op de locatie Sportpark Souburgh. Hier zijn sporen van Romeinse en middeleeuwse bewoning in de vorm van een boerenerv aangetroffen op de zuidelijke oeverwal van een voormalige restgeul van de Oud-Alblas. De bewoningslaag bevindt zich op een diepte van 80 cm -mv en dateert vanaf de 2de tot in het begin van de 3de eeuw. Iets dichter ten oosten van het plangebied, op een afstand van circa 1090 m, is een ander beschermd archeologisch monument van zeer hoge archeologische waarde (AMK-nr. 773, onderzoeksmelding 11262, waarnemingen 723, 798, 24935, 24936 en 44558) aanwezig op de locatie 'Polder Zuidzijde, Ambachstraat en Veerweg'. Hier zijn Romeinse resten uit de 2de eeuw en vroegmiddeleeuwse resten uit de 10de eeuw gevonden. Het betreft hier sporen van bewoning en een mogelijke Romeinse weg. Circa 890 m ten oosten van het plangebied is op de locatie Polder Zuidzijde / Ambachtstraat een archeologisch monument van zeer hoge archeologische waarde (AMK-nr. 15933) aanwezig waar mogelijke sporen van bewoning uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen. Dit soort resten zijn ook gevonden in twee andere beschermde archeologisch monumenten van zeer hoge archeologische waarde (AMK-nrs. 775 en 776, waarnemingen 14774, 14775, 24937, 44560 en 58626) die op een afstand van respectievelijk circa 815 en 575 m ten oosten van het plangebied liggen.

Op een afstand tussen circa 200 en 1050 m ten oosten van het plangebied zijn ook andere waarnemingen gedaan van voornamelijk aardewerkscherven uit de periode vanaf de Romeinse tijd tot de Late-Middeleeuwen (waarnemingen 138, 7964, 7965, 7968, 8618 en 8667).

2.4. Historische situatie en huidig landgebruik

De heer Koorevaar van de AWN Lek- en Merwestreek heeft aangegeven dat de eerste schriftelijke melding van Alblas (het riviertje of de nederzetting) dateert uit 1064 na Chr. Archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat de dorpskern van Oud-Alblas al bestond rond de tweede helft van de 11de eeuw. Op de stroomrug van de Oud-Alblas zijn ook vondsten gedaan die dateren uit de Late-Middeleeuwen. Volgens de heer Koorevaar wijst dit er mogelijk op dat deze rug tijdens of kort na de eerste ontginning bewoond werd en dat deze bewoning zich pas in 1300 is gaan concentreren langs de dijken van de bestaande rivier de Alblas ten noorden van het dorp Oud-Alblas. Het is daarom mogelijk dat vanaf de tweede helft van de 13de eeuw menselijke bewoning in het gebied verhuisd is naar de dijkzone, het gebied waar nu de dorpskern van Oud-Alblas ligt.

Op het kadastrale minuutplan uit 1811-1832 is geen bebouwing aanwezig binnen het plangebied. Het wordt volgens de kadastrale gegevens gebruikt als bouwland. Op latere topografische kaarten wisselt het gebruik tussen weiland en bouwland. Tegenwoordig zijn een houten schuur en een geasfalteerde stalling aanwezig binnen het oostelijk gedeelte van het plangebied.

2.5. Mogelijke verstoringen

De ondergrond van het plangebied en de daarin eventueel aanwezige archeologische resten kunnen door de volgende factoren verstoord zijn geraakt:

- Verploeging tijdens het gebruik van het plangebied als bouwland;
- Bouwwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van de houten schuur en de geasfalteerde stalling;

- Op basis van de gegevens van het KLIC zijn in de noordoostelijke hoek van het plangebied gasleidingen en een laagspanningskabel aangelegd.

2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat in de ondergrond van het plangebied mogelijk afzettingen van drie stroomruggen aanwezig zijn. Deze stroomruggen worden de Oud-Alblas, Schoonrewoerd en Zijderveld genoemd. Op de oeverwallen van deze rivieren kan menselijke activiteit in de vorm van bewoning, begraving en/of ander landgebruik hebben plaatsgevonden. Ook na het verlanden van de rivier kan op de stroomgordel bewoning hebben plaatsgevonden, mits er toegang tot water was en de omstandigheden niet te nat waren. Op basis van de start van de sedimentatie van de rivieren, kunnen in en op de afzettingen van de oeverwal van Zijderveld archeologische resten uit de periode vanaf het Midden-Neolithicum voorkomen. Archeologische resten vanaf deze periode zijn al aangetroffen in de afzettingen van deze stroomrug (Berendsen/Stouthamer 2001). In en op de afzettingen van de oeverwal van Schoonrewoerd kunnen archeologische resten voorkomen uit de periode vanaf het Laat-Neolithicum. Er zijn echter al archeologische resten gevonden die dateren vanaf het Vroeg-Neolithicum (Berendsen/Stouthamer 2001). Tenslotte kunnen op basis van het begin van de sedimentatie van de rivier Oud-Alblas in de afzettingen van de oeverwal archeologische resten uit de periode vanaf de Midden-IJzertijd worden aangetroffen. Tot nu toe zijn er in de afzettingen echter alleen nog archeologische resten gevonden die dateren uit de periode vanaf de Romeinse tijd (Berendsen/Stouthamer 2001). In de directe omgeving van het plangebied zijn tijdens archeologisch onderzoek en andere waarnemingen alleen archeologische resten aangetroffen die dateren in de periode vanaf de Romeinse tijd. Pas vanaf de tweede helft van de 13de eeuw is het mogelijk dat de bewoning zich wat meer ging richten op de dijkzone, waar de dorpskern van Oud-Alblas zich bevindt.

Uit de bestudering van het historisch kaartmateriaal blijkt dat vanaf het begin van de 19de eeuw het plangebied als bouwland of weiland in gebruik is geweest. Het gebruik van het plangebied als bouwland kan hebben gezorgd voor verploeging en daarmee een verstoring van de ondergrond van het plangebied. Dit betekent dat eventueel aanwezige archeologische resten ook (deels) verstoord kunnen zijn. Tegenwoordig zijn binnen het oostelijk gedeelte van het plangebied een houten schuur aanwezig en een geasfalteerde stalling. De bouwwerkzaamheden ten behoeve hiervan kunnen hebben gezorgd voor een verstoring van archeologische resten uit eerdere perioden. Dit geldt ook voor het noordoostelijk deel van het plangebied waar kabels en leidingen in de ondergrond zijn aangelegd.

De verwachting is dat al vanaf het Neolithicum bewoning, begraving of ander soort landgebruik kan hebben plaatsgevonden binnen het plangebied. Vanaf de Late-Middeleeuwen is er echter een kleine kans op archeologische resten van menselijke activiteit in de ondergrond van het plangebied. Vanaf deze periode verwacht men de bewoning binnen en direct om de dorpskern van Oud-Alblas. Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen en om te controleren in hoeverre de bodemopbouw in het plangebied nog intact is, is er een Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksofzet

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek en een veldkartering van de slootkanten.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Beemdweg zijn vijf boringen gezet (Bijlagen 3 en 4), waarvan drie boringen met een diepte van 2,0 m, één boring met een diepte van 4,0 m en één boring met een diepte van 4,2 m. Deze boringen zijn verdeeld over het plangebied. Daarnaast is voor een correcte interpretatie van de boorstaten van boringen 1 tot 5 één extra boring (boring 6) ten zuiden van het plangebied gezet. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm voor de stugge bovengrond en een guts van 3 cm voor de ondergrond. Het veldonderzoek is uitgevoerd door dr. A.W.E. Wilbers (senior prospector) en drs. M. Horn (archeoloog).

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma TerraIndex van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de perceelsgrenzen. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

Tijdens de veldkartering zijn de slootkanten bekeken. Hieruit is echter niets naar voren gekomen dat van invloed heeft kunnen zijn op de archeologische verwachting van het plangebied.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

In boring 5 is in de ondergrond matig grof en matig siltig zand waargenomen. Het is grijs van kleur en de bovenkant bevindt zich op een diepte van 4,05 m –mv, of -5,0 m NAP. Deze zandlaag wordt hier aangeduid als pakket 1.

Bovenop pakket 1 is in boringen 1 tot 5 een matig siltige kleilaag aangetroffen die grijs tot grijsblauw van kleur is. In boringen 1, 3, 4 en 5 bevat deze kleilaag, vanaf nu pakket 2 genoemd, brokken veen en laagjes zand. In boringen 4 en 5 zijn deze laagjes zand dikker en is het zand zelf grover van textuur dan in boringen 1 en 3. In boring 2 is in pakket 2 een gelaagdheid in de klei waargenomen. De bovenkant van pakket 2 ligt op een diepte tussen 1,1 en 1,2 m –mv, of -2,0 en -2,3 m NAP.

In boring 6 is een zwak humeuze, matig siltige kleilaag aanwezig die matig houthoudend is. De laag is donkergrijs en wordt hier pakket 3 genoemd. De bovenkant van dit pakket ligt op een diepte van 1,2 m –mv, of -2,5 m NAP. Bovenop pakket 3 is pakket 4 aangetroffen, bestaande uit een bruine, mineraalarme veenlaag waarvan de bovenkant op een diepte van 1,0 m –mv, of -2,3 m NAP ligt.

Bovenop pakket 2 in boringen 1, 3, 4 en 5 en pakket 4 in boring 6 is een matig siltige kleilaag aangetroffen (pakket 5). De kleilaag kan matig roesthoudend zijn en brokken zand bevatten. Deze brokken zand zijn mogelijk vroeger dunne zandlaagjes geweest die omgewoeld zijn door bodemleven. Pakket 5 is (licht) grijsbruin tot grijs, maar in boring 4 is het grijsblauw. De bovenkant van dit pakket bevindt zich op een diepte tussen 20 en 30 cm –mv, of -1,2 en -1,5 m NAP.

Pakket 6 ligt in boringen 1, 3, 5 en 6 bovenop pakket 5 en reikt tot aan het maaiveld. Het is de bouwvoor die bestaat uit een matig humeuze, matig siltige kleilaag. Het bevat resten van wortels en sporen van baksteen en is bruingrijs tot grijsbruin van kleur.

Pakket 7 bestaat uit meerdere opgehoogde of geroerde lagen in de top van boringen 2 en 4. In boring 2 liggen deze lagen bovenop pakket 2. Pakket 2 bestaat in deze boring uit bruingrijze tot grijsbruine, zwak tot sterk zandige kleilagen, waarvan de bovenkant is gelegen op 50 cm –mv, of -1,5 m NAP. Hierop ligt tot aan het maaiveld een zeer fijne, uiterst siltige zandlaag die matig humeus en bruin van kleur is. Het bevat sporen baksteen en puin, evenals sporen van gley. In boring 4 is op pakket 5 een matig fijne, matig siltige zandlaag (bouwzand) aangetroffen die bruingrijs van kleur is. Hierboven op is een matig humeuze, sterk zandige kleilaag aangetroffen die tot aan het maaiveld reikt. Deze kleilaag is zwak puinhoudend, bevat sporen baksteen en is donkergrijs van aard.

3.3.2. Bodemopbouw

In boringen 1, 3, 5 en 6 is er sprake van een grijsbruine tot bruingrijze bovengrond die bestaat uit een matig humeuze en matig siltige kleilaag. Hieronder bevindt zich een grijze, roestige ondergrond, die niet slap is en binnen 80 cm diepte geen veen bevat. Afhankelijk van de dikte van de humeuze bovengrond gaat het om een liedeergrond (15 tot 30 cm dikke bovengrond) of een woudeergrond (30 tot 50 cm dikke bovengrond). In boringen 2 en 4 is de bovengrond verstoord tot een diepte van respectievelijk 1,1 m –mv (1,9 m NAP) en 70 cm –mv (-1,6 m NAP). Er is daarom geen sprake meer van een natuurlijke bodemopbouw. In deze boringen is daarom sprake van een antropogene bodem.

3.3.3. Archeologische indicatoren

Er zijn alleen archeologische indicatoren aangetroffen in boring 6, de boring die buiten het plangebied valt (bijlage 6). Het gaat hier om baksteenfragmenten uit de 17de-19de eeuw en een roodbakkende aardewerkscherf uit de 17de-18de eeuw. Deze scherf is aan de binnenzijde versierd met loodglazuur en aan de buitenzijde gedeeltelijk met loodglazuur en mangaanoxide. De baksteenfragmenten zijn van een zacht baksel. Deze fragmenten zijn aangetroffen in de top van pakket 5 in boring 6 op 20 cm –mv.

In boring 2 is aan de onderzijde van de verstoorde bovengrond, tussen 0,9 en 1,1 m –mv, houtskool aangetroffen. Aangezien dit houtskool zich bevindt in de geroerde bovengrond wordt het niet als archeologische indicator beschouwd. In boring 4 zijn in de laag matig siltige klei onder het bouwzand geel-groene vlekken waargenomen die mogelijk bestaan uit ijzerfosfaatverbindingen. Omdat deze vlekken zijn aangetroffen direct onder een duidelijke verstoring van het bodemprofiel (onduidelijk is waarom hier gegraven is en de oorspronkelijke klei vervangen is door bouwzand) wordt ook hierbij aangenomen dat het niet gaat om een archeologische indicator.

3.4. Interpretatie

Op basis van het veldonderzoek is gebleken dat er in de ondergrond van boring 5 sprake is van matig grof en matig siltig zand (pakket 1). Dit komt overeen met het beddingzand van een riviergeul, alhoewel het niet geheel zeker is of het hier om de stroomrug van de Oud-Alblas, Schoonrewoerd of Zijderveld gaat. Gezien het feit dat de Oud-Alblas de laatste rivier is die op deze locatie heeft gestroomd, gaat het waarschijnlijk echter om de stroomrug van deze rivier. Pakket 2, dat in boringen 1 tot en met 5 in de ondergrond voorkomt, komt overeen met de vulling van de restgeul van de Oud-Alblas. Dit is te herkennen aan de aanwezigheid van zandlagen in de matig siltige klei. In boring 6, die ter vergelijking met boringen 1 tot en met 5 buiten het plangebied is gezet, zijn deze zandlagen niet aanwezig in de op dezelfde diepte aanwezige matig siltige klei (pakket 3). Vanwege het feit dat pakket 3 ook zwak humeus is en houthoudend, is pakket 3 waarschijnlijk te interpreteren als komafzetting van de Oud-Alblas. Vanwege de natte omstandigheden in de kom is hier op een gegeven moment veen gaan groeien (pakket 4). De oeverwal van de Oud-Alblas ligt waarschijnlijk tussen boorpunten 4-5 en boorpunt 6. Hoewel op de oeverwal menselijke bewoning kan hebben plaatsgevonden, worden resten van menselijke activiteit niet verwacht op de afzettingen van de restgeul vanwege de natte omstandigheden aldaar. Pas na volledige verlanding kan deze restgeul weer bewoonbaar zijn geworden. In een restgeul kunnen wel archeologische resten in de vorm van vaartuigen, visgerei en afval voorkomen echter de aanwezigheid hiervan is zeldzaam en alleen waarschijnlijk indien op de direct aangrenzende oeverwal bewoning plaats vond.

De restgeul- en komafzettingen van de Oud-Alblas zijn echter al vrij snel onder de komafzettingen van een jongere rivier (mogelijk de huidige Alblas) komen te liggen. Deze komafzettingen komen overeen met pakket 5. In de top van deze afzettingen is in boring 6 een roodbakkende aardewerkscherf uit de 17de-18de eeuw aangetroffen die versierd is met loodglazuur en mangaanoxide. Daarnaast zijn drie baksteenfragmenten uit de 17de-19de eeuw aangetroffen. Deze boring is echter buiten het plangebied gezet. Pas vanaf de Late-Middeleeuwen werden de komgebieden ontgonnen. Het is op basis van het bureauonderzoek daarnaast ook bekend dat vanaf de tweede helft van de 13de eeuw de menselijke bewoning zich meer ging richten op de dijkzone, waar nu de dorpskern van Oud-Alblas zich bevindt. Gezien het feit dat de dorpskern van Oud-Alblas uit de Late-Middeleeuwen stamt en het plangebied hier ver buiten ligt, is de kans op resten van bewoning vanaf de Late-Middeleeuwen erg klein binnen het plangebied. Daarnaast is in boringen 2 en 4 de top van de komafzettingen van de jongere rivier verstoord of verwijderd en zijn bouwzandlagen of puinhoudende lagen (pakket 7) hierop opgebracht.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van De Waard zijn in oktober 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Beemdweg 5 in Oud-Alblas, gemeente Graafstroom. In het plangebied zijn in de ondergrond afzettingen van de restgeul van mogelijk de Oud-Alblas aangetroffen, die zijn afgedekt met komafzettingen van een jongere rivier. Voor beide afzettingen geldt een lage verwachting op de aanwezigheid van archeologische waarden.

4.1. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied ligt in het midden-Nederlandse rivierengebied, op de restgeul van waarschijnlijk de rivier de Oud-Alblas. Deze restgeul is waarschijnlijk in de Romeinse tijd ontstaan.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

In boringen 1, 3 en 5 is sprake van een intacte lied- of woudeerdgrond, waarbij er sprake is van een grijsbruine tot bruingrijze bovengrond die bestaat uit een matig humeuze en matig siltige kleilaag. Hieronder bevindt zich een grijze, roestige ondergrond, die niet slap is en binnen 80 cm diepte geen veen bevat. In boringen 2 en 4 is er geen sprake meer van een natuurlijke bodemopbouw, aangezien deze door de mens in recente tijden is verstoord en opgehoogd. Hierdoor is hier sprake van een antropogene bodem.

- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? En zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?*

In de ondergrond van de boringen zijn afzettingen van de restgeul van een rivier aanwezig. Voor deze afzettingen geldt een lage verwachting voor archeologische waarden vanwege de natte omstandigheden die hiermee samenhangen. In restgeulen kunnen resten voorkomen van onder andere vaartuigen, vistuig en afval maar dergelijke resten zijn zeldzaam. Over deze afzettingen zijn rivierkomafzettingen aanwezig. Komgebieden werden pas vanaf de Late-Middeleeuwen ontgonnen door de mens en er kunnen dus mogelijk vanaf deze periode archeologische resten in de ondergrond bevinden.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Op basis van het bureauonderzoek worden in de oeverwalafzettingen van drie rivieren (Oud-Alblas, Schoonrewoerd en Zijderveld) die in de omgeving van het plangebied hebben gestroomd archeologische resten verwacht die dateren vanaf het Neolithicum. Tijdens het veldonderzoek zijn alleen de afzettingen van een restgeul aangetroffen die later bedekt zijn door komafzettingen. Deze komafzettingen worden pas door de mens ontgonnen vanaf de Late-Middeleeuwen. Gezien het feit dat de dorpskern van Oud-Alblas uit de Late-Middeleeuwen stamt en men in de Late-Middeleeuwen zich vooral in dat gebied is gaan vestigen langs de dijk, is het waarschijnlijk dat menselijke activiteit vanaf die periode niet binnen het plangebied zal hebben plaatsgevonden. Dit wordt ondersteund door het historisch kaartmateriaal dat aantoont dat het plangebied vanaf het begin van de 19de eeuw niet bewoond is geweest. Hierdoor is er een lage verwachting op resten van menselijke activiteit (bewoning, begraving of ander landgebruik) binnen het plangebied.

- *Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?*

Er zijn binnen het plangebied geen archeologische indicatoren in de ondergrond aangetroffen.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?*

Omdat de verwachting op archeologische waarden in het plangebied laag is zullen de voorgenomen grondwerkzaamheden waarschijnlijk geen bedreiging vormen.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat in de ondergrond van het plangebied zich restgeul- en komafzettingen bevinden. Voor deze afzettingen is de verwachting op archeologische resten van menselijke activiteit laag. Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt daarom geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Graafstroom. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met het Archismeldpunt (archismeldpunt@cultureelerfgoed.nl).

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
CHS	Cultuurhistorische Hoofdstructuur
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

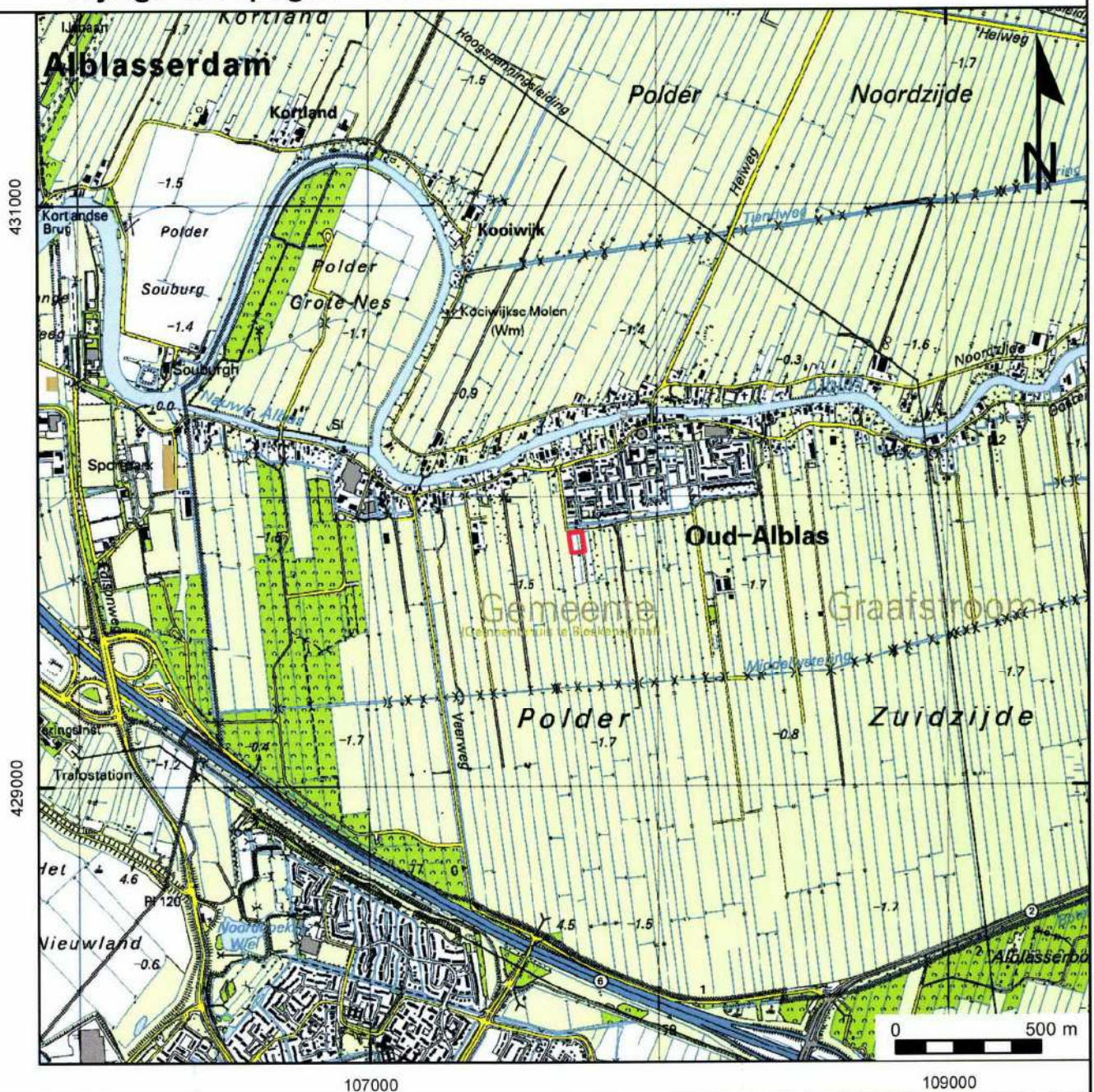
Verklarende woordenlijst

Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden.
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt).
ARCHIS-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (ARCHIS).
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen.
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden.
Dryas	Laatste gedeelte van het Laat-Weichselien, ca. 20.000-10.000 jaar geleden.
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek.
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet.
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan tussen 3500 en 1500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste IJstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.).
humeus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem.
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden.
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten.
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht (genoemd naar de Meander in Klein Azië, thans Menderes).
meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren.
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen.
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het grovere materiaal het eerst bezinkt.
plangebied	gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer

	koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.).
Pleniglaciaal	Koudste periode van de laatste IJstijd, het Weichselien, ca. 20.000-13.000 jaar geleden.
rivierduin	Door verstuiving uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom).
silt	Zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en).
stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijven door inklinking van de komgebieden als een rij in het landschap liggen.
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

Bijlage 1: Topografische kaart

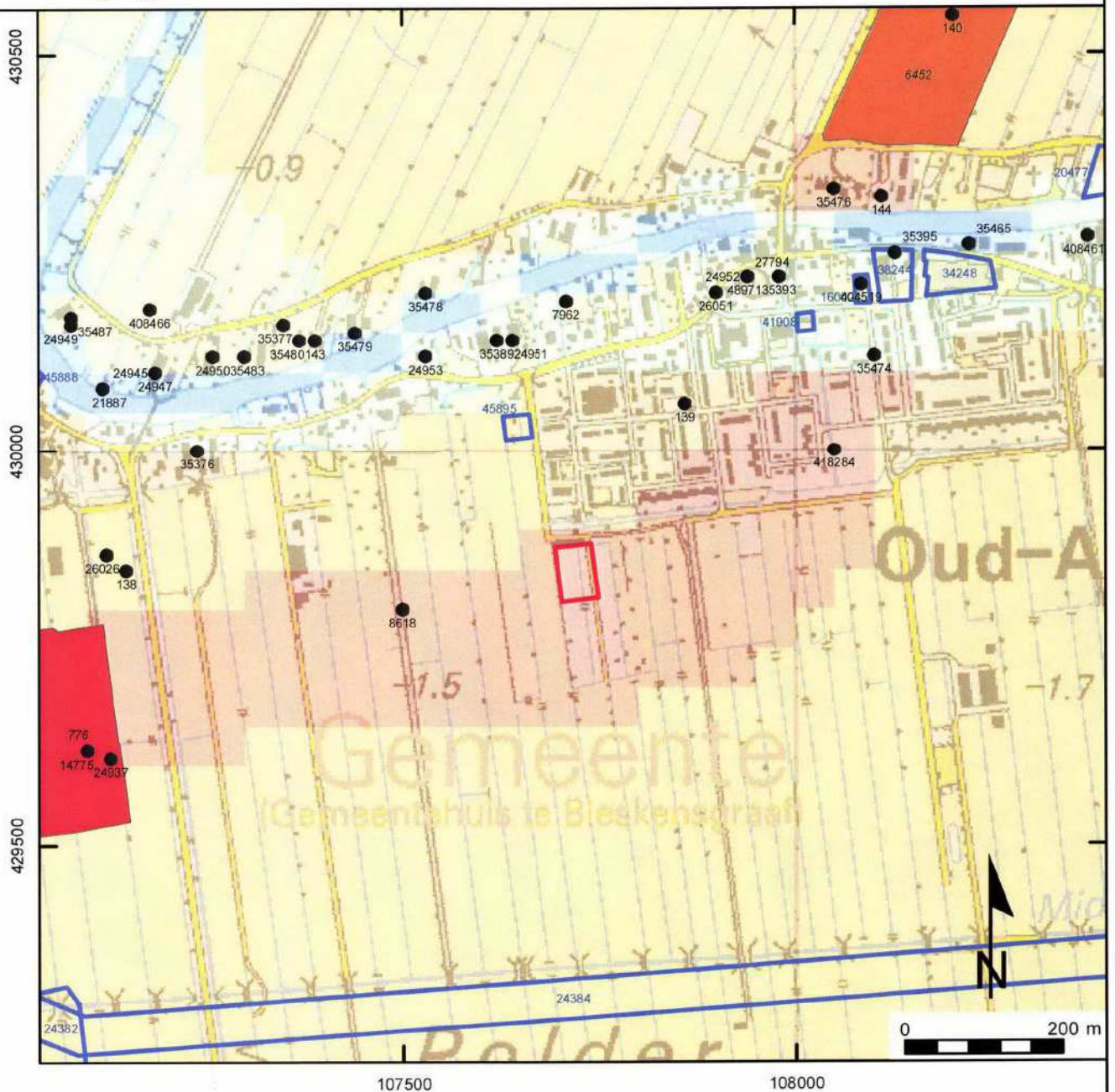
Projectnummer: 30050811
 Projectnaam: Oud-Alblas, Beemdweg 5

Legenda

Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

Projectnummer: 30050811
 Projectnaam: Oud-Alblas, Beemdweg 5

Legenda

- vondstmeldingen
- waarnemingen
- Plangebied
- onderzoeksmeldingen

monumenten

Archeologische waarde

- Terrein van archeologische betekenis
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- lage trefkans
- water
- middelhoge trefkans
- ongekarteerd
- hoge trefkans
- zeer lage trefkans

Bijlage 3: Boorlocatiekaart

Projectnummer: 30050811
Projectnaam: Oud-Alblas, Beemdweg 5

Legenda

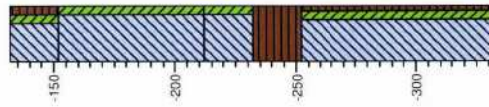
- ⊙ Boring
- Plangebied

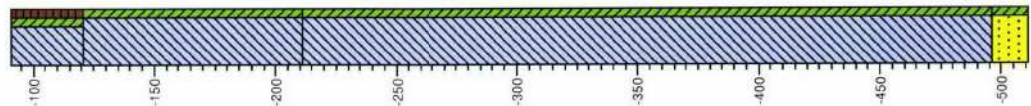
Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

Bijlage 4 b: profiel

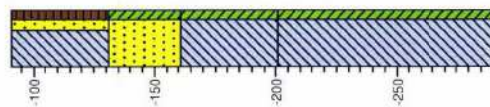
BP: 6

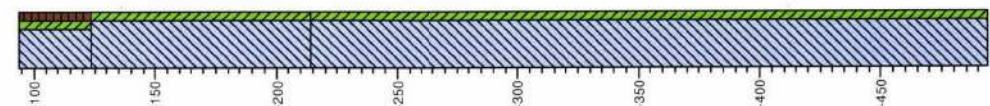
BP: 5

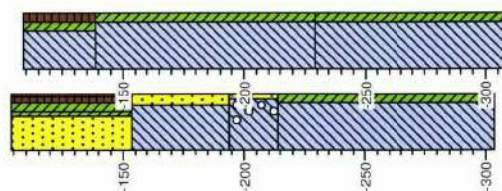
BP: 4

BP: 3

BP: 2

Datum: 12-10-2011

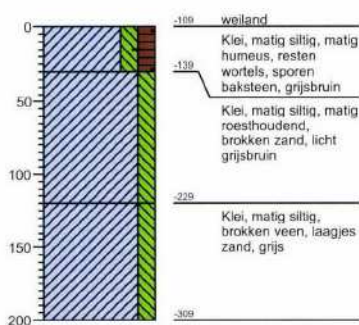
Opdrachtgever:

Projectcode: 30050811

Bijlage 4: Boorprofielen

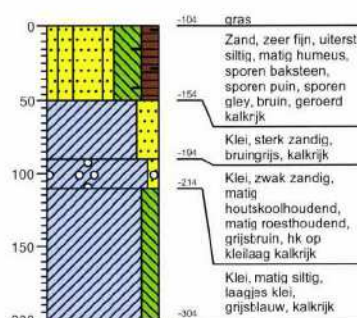
Boring: 1

X: 107699
Y: 429873
Hoogte (m NAP): -1,09

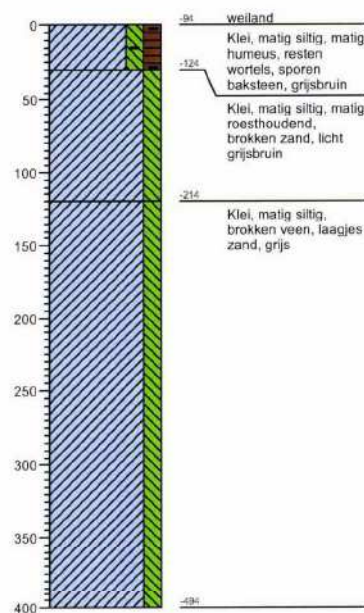
Boring: 2

X: 107731
Y: 429878
Hoogte (m NAP): -1,04

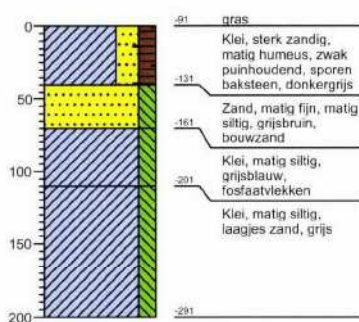
Boring: 3

X: 107720
Y: 429844
Hoogte (m NAP): -0,94

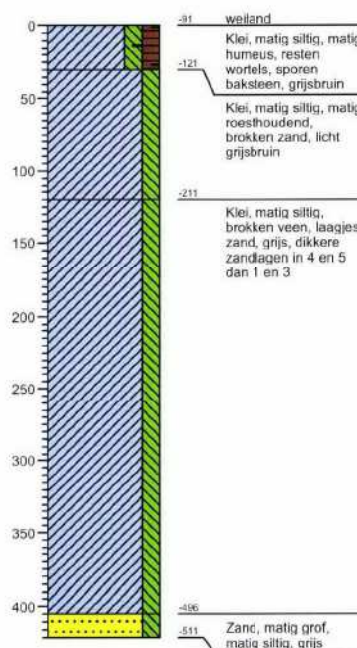
Boring: 4

X: 107739
Y: 429829
Hoogte (m NAP): -0,91

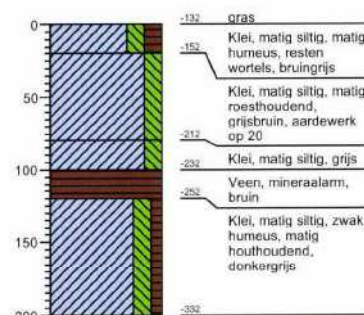
Boring: 5

X: 107705
Y: 429812
Hoogte (m NAP): -0,91

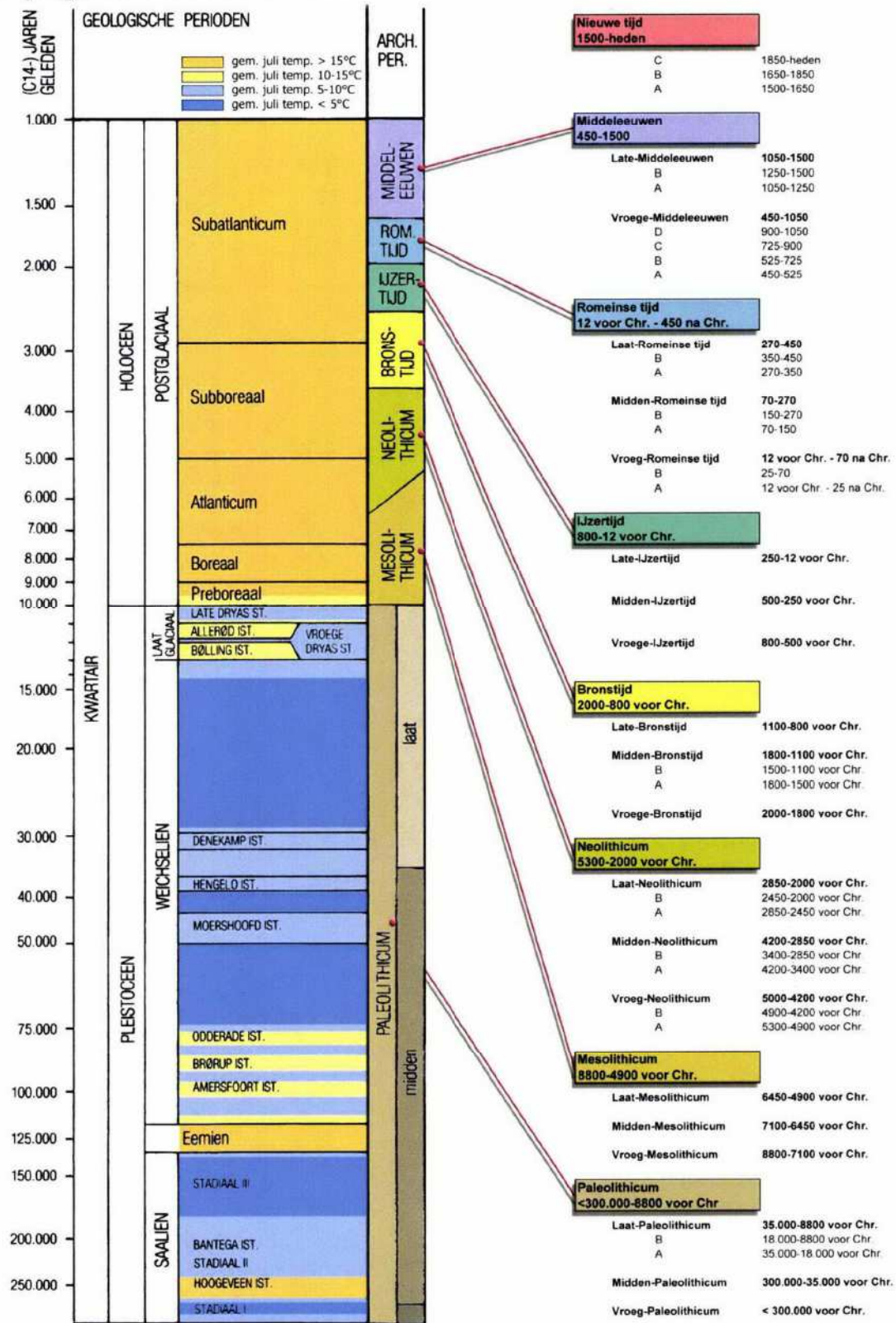

Boring: 6

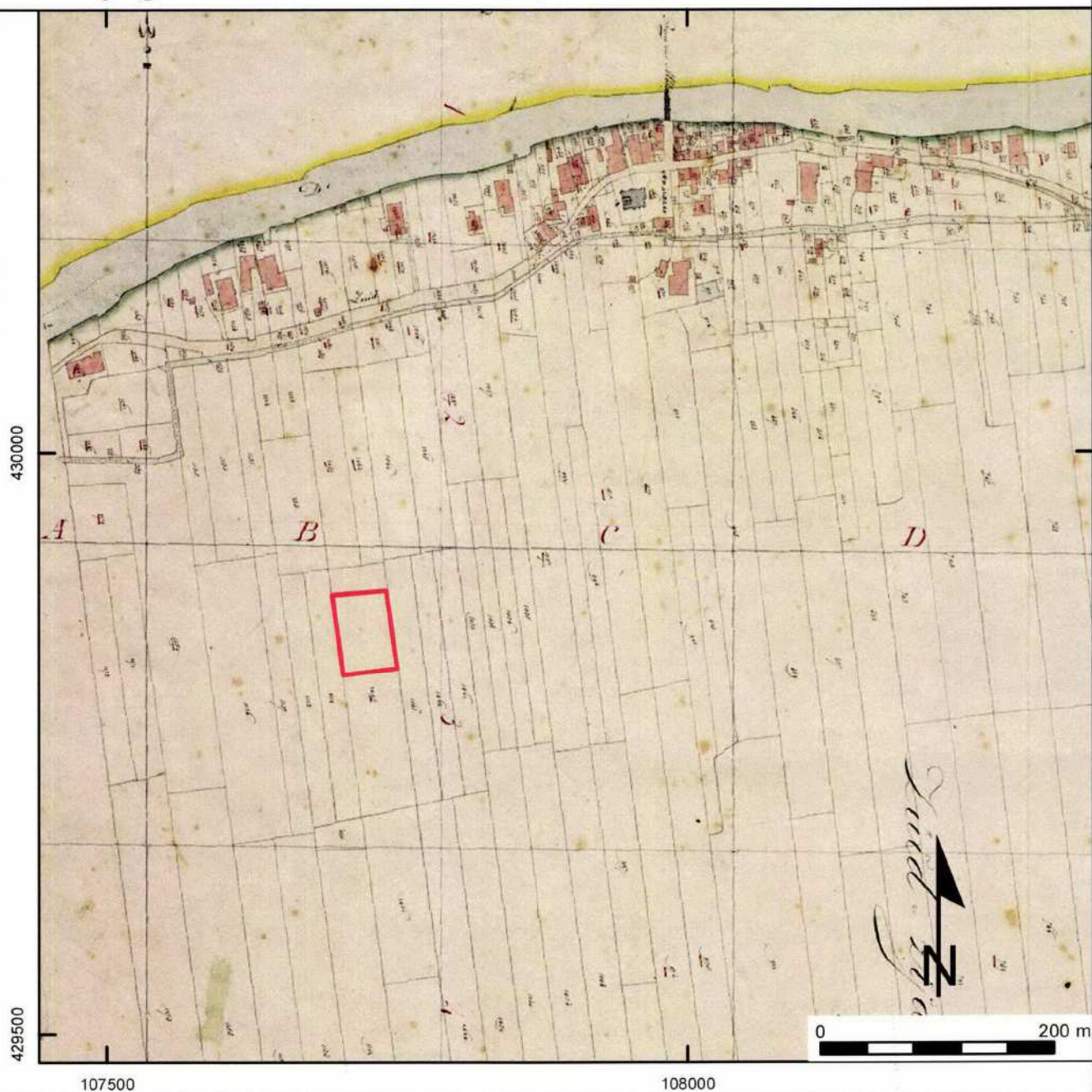
X: 107740
Y: 429709
Hoogte (m NAP): -1,32

Bijlage 5: Periodentabel

Bijlage 6: Kadasterkaart Minuutplan 1811-1832

Projectnummer: 30050811
 Projectnaam: Oud-Alblas, Beemdweg 5

Legenda

 Plangebied

Bijlage 7: Vondstenlijst

Vondstnr	Boring	Diepte [in cm]	Materiaal	Baksel	Fragment, rand, wand, bodem	Aantal	Type / vorm	Datering (ABR code)	Versiering	Opmerking
6/20	9	20	aardewerk baksteen	roodbakkend	wand	1		17de-18de eeuw 17de-19de eeuw	loodglazuur, en mangaanoxide (alleen buiten)	zacht baksel

gedetermineerd door: drs. B. Conver, senior archeoloog, 13-10-2011